

Geliş Tarihi:15.02.2019
Kabul Tarihi:19.03.2019
SPORMETRE, 2019,17(1),55-62
DOI: 10.33689/spormetre.520507

ANTRENÖR ADAYLARININ ANTRENÖR ÖZ YETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Çalık Veli KOÇAK¹

¹Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Çorum

Öz: Bu araştırmada; üniversitede öğrenim gören antrenör adaylarının, mesleki öz yeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılında Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümünde öğrenim gören 120 antrenör adayı (36 Kadın, 84 Erkek) oluşturmaktadır. Araştırmada veriler; kişisel bilgi formu ve Unutmaz ve Gençler (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan Antrenör Yeterlik Ölçeği-II (AYÖ-II) ile toplanmıştır. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış ve analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Cinsiyet, spor dalı türü milli sporculuk durumu değişkenine göre bağımsız örneklem T Testi uygulanmıştır. Katılımcıların yaş, sporculuk deneyimi süresi değişkenlerinin analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve değişkenler arasında anlamlı bulunan farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için LSD testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda cinsiyet, antrenörlüğü yapılan spor dalının türü, geçmiş sporculuk ve milli takımlarda sporcu olarak yer alma değişkenlerinin, antrenör adaylarının öz yeterlik düzeyini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Antrenör, Koç, Öz yeterlik, Antrenör yeterliği, Spor, Mesleki öz yeterlik, Üniversite öğrencisi, Antrenör adayı, Antrenör eğitimi.

INVESTIGATION OF THE COACHING SELF-EFFICACY LEVELS OF COACH CANDIDATES

Abstract: The aim of this study is to investigate the professional self-efficacy of coach candidates who are studying at university according to various variables. Study group of the research; it consists of 120 coach candidates (36 Female, 84 Male) who studying in Hitit University, Faculty of Sport Sciences Coaching Education Department in 2018-2019 academic year. Data of the research were collected by personal information form and Coaching Efficacy Scale (II) adapted to Turkish by Unutmaz and Gençler (2017). SPSS 22 program was used in the analysis of the obtained data. Kolmogorov-Smirnov test was applied to determine whether the data showed normal distribution and the level of significance was accepted as $p < 0.05$. Independent sample T Test was applied according to gender, sport branch classification and national team player career status. One-way ANOVA test was used for the analysis of age, duration of sports experience variables and LSD test was used to determine the significant difference. As a result of the research, gender, the type of sports branch that is coached, past sportsmanship experience and being an athlete in national teams have been determined to have a positive effect on the coach candidate' self-efficacy level.

Keywords: Coach, Self-efficacy, Coaching self-efficacy, Sport, Professional self-efficacy, University students, Coach candidate, Coaching education.

GİRİŞ

Sporcunun doğuştan getirdiği bütün yetenekleri onun başarılı olmasında etkili olmaktadır. Bunun yanında sporcunun sahip olduğu yetenekleri biçimlendirerek sporcuya yön veren kişi antrenördür (Amman, İkizler ve Karagözoğlu, 2000). Sporcuların yeteneklerinin ve çalışkanlıklarının yanında kazanmak için her zaman bir antrenörün yardımına ihtiyaçları vardır (Başer, 1998).

Antrenörler, sporcularının öğrenme ve performansını olumlu yönde etkilemeye odaklanmışlardır (Feltz, Chase, Moritz, ve Sullivan, 1999). Bunun yanında sakatlık anında çoğu zaman sporculara ilk yardımcı yapan, motivasyonunu kaybederek oyundan kopan sporcuyu tekrar oyuna kazandıran kişilerdir. Tüm bunlarla beraber beslenme ve özel yaşantı konusunda onları denetleme, yeni taktikler geliştirme, sorunları çözüme, özel hayatlarıyla ilgili sıkıntıları aşmalarında sporculara yardım etme gibi daha birçok farklı uzmanlık gerektiren durumda, antrenörler karşılaştıkları güçlükleri aşmak zorundadırlar. Antrenörlerin bu zorlu süreci en iyi biçimde yönetebilmeleri için hem teknik hem de psikolojik bir takım yeterlikleri kendilerinde bulduklarını gerekmektedir (Amman ve ark., 2000).

Birbirinden çok farklı özellikleri olan spor dalları açısından değerlendirilecek olursa antrenörlerin sahip olması gereken mesleki yeterliklerin önemi daha da anlaşılır olmaktadır. Bu açıdan bakılırsa Feltz ve ark., (1999)'ne göre antrenör öz yeterliği; antrenörlerin sporcularının öğrenme ve performansını hangi ölçüde etkileyecek kapasiteye sahip olduklarına olan, kendilerine yeteneklerine yönelik inançlarıdır.

Bireyin öğrenmesi ve güdülenmesi üzerindeki büyük etkisinden dolayı öz yeterlik, eğitimde çok önemli bir konumdadır (Coşkun, Özer, ve Tiryaki, 2010). Antrenörlerin de birer öğretmen olduklarını düşünecek olursak, antrenör öz yeterliklerinin öğretmen öz yeterlikleriyle benzer olduğu kabul edilebilir. Ancak öğretmen öz yeterliğiyle fazlaca ortak yanları olmakla birlikte, belirli bir seviyeye gelmiş sporcunun öğrenme içeriği daha önceden zaten öğretilmiş olan becerilerden arıtılmış olması gerekir. Ayrıca antrenör yeterliği, sporcuların öğrenmeleriyle ilgilenmesinin yanında, sporcunun yarışma başarısını etkilemeye de

odaklanmıştır. Bu yönüyle antrenör yeterliğinin öğretmen yeterliğinden farklı boyutları vardır (Feltz ve ark., 1999).

Öte yandan antrenör yeterliği, öğretmen yeterliğine göre daha farklı örgütsel değişkenler tarafından etkilenebilir. Örneğin; öğretmen yeterliğinde olduğu gibi bir okul iklimindeki akademik önem (Hoy ve Woolfolk, 1993) antrenör yeterliğinde önemli olmayabilir Bunun yanında bir topluluk için de atletik değer antrenörlük yeterliği için önem taşırken öğretmen yeterliği için bir şey ifade etmeyebilir. Buna ek olarak antrenörlerin öğrettikleri kişiler üzerinde öğretmenlere göre daha çok kontrolü olduğu düşünülmektedir (Feltz ve ark., 1999).

Öğretmenlerin mesleki öz yeterliklerine olan inançları, onların çabalarını, başarılarını ve verimliliklerini büyük oranda etkilemektedir. (Ashton ve Webb, 1986). Antrenörün öz yeterlik inancı, spor eğitiminin niteliğini, kullanılan yöntemler ise sporcunun öğrenmeye katılımını ve sporcunun öğretilenleri anlayıp uygulayabilmesini etkileyebilir. Bu da sporcuların sportif yeterliklerini ve başarı durumlarını belirleyebilir. Bu nedenle, antrenörlerin spor eğitim sürecinde üst düzeyde yarar sağlayabilmek adına, yüksek seviyede mesleki öz yeterliğe sahip olmaları gerektiği beklenir. Ancak Feltz ve ark., (1999)'ne göre antrenör yeterliğinin sporcuların öğrenme ve deneyimleri üzerindeki olası önemli katkısı ve etkisi bilinmesine rağmen büyük ölçüde keşfedilmemiştir.

Alan yazında; antrenör öz yeterliği ile ilgili ölçek geliştirme (Feltz ve ark., 1999; Myers, Feltz, Chase, Reckase, ve Hancock, 2008) çalışmaları, antrenörlük öz yeterliği ile takım yeterliği ilişkisinin (Rad ve Gharehgozli, 2013), eğitim seviyesi ile antrenör öz yeterliği ilişkisinin (Weller, 2013), antrenör öz yeterliğinin takım uyumu ve performans üzerine etkisinin (Baker, 2008; Vargas-Tonsing, Warners, ve Feltz, 2003), oyunculuk deneyiminin antrenör öz yeterliği üzerine etkisinin (Duarte, Garganta, ve Fonseca, 2014), liderlik stilleri ile antrenör öz yeterliği arasındaki ilişkinin (Sullivan ve Kent 2003) incelendiği çalışmalar bulunmaktadır. Antrenör adaylarının öz yeterlikleri ile ilgili çalışmalar ise (Malete, ve Feltz, 2000) sayıca çok azdır.

Türkiye’de antrenör eğitimi veren kurumların başında üniversiteler gelir. Antrenör adayları, üniversitelerin Spor Bilimleri alanındaki fakülte ya da yüksekokullarının antrenör eğitimi ile ilgili bölümlerinde dört (4) yıllık eğitim sürecinden geçerler. Bu eğitim sürecinde zorunlu ve seçmeli olmak üzere alan bilgisi, genel kültür ve meslek bilgisi dersleri ile mesleki yeterlik kazanırlar. Bunun yanında öğrenciler eğitimlerinin son yılında, edindikleri bilgi ve becerileri uygulamaya koymak ve deneyim kazanmak için, ikili anlaşmalarla belirlenen spor kulüplerine antrenörlük uygulaması (stajı) yapmak üzere gönderilirler. Her dönem on dört (14) hafta olmak üzere iki dönem boyunca uygulama devam eder. Antrenör adayları, iki dönem sonunda toplam 168 saat antrenörlük stajı yaparlar. Antrenör adayları mezun olduklarında üçüncü kademe antrenörlük belgesi almaya hak kazanırlar. Üçüncü kademe belge ile alt yapıların bütün kademelerinde baş antrenör olarak, büyükler kategorisinde de baş ve yardımcı antrenör olarak görev yapılabilmektedir.

Görev ve sorumlulukları gereği spor eğitim sürecinin merkezinde yer alan antrenörlerin mesleki öz yeterlik inanç düzeyleri, onların çaba, başarı ve verimliliklerini etkilemektedir. Bu nedenle, antrenör adaylarının aldıkları eğitimin niteliği, onların antrenör öz yeterlik düzeylerini doğrudan etkileyebilir. Buradan hareketle antrenör adaylarının aldıkları mesleki eğitimin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bu araştırma ile antrenör eğitimi programında öğrenim gören antrenör adaylarının antrenör öz yeterlik inançlarının ne düzeyde olduğunun bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Bu konu ile yurt içinde yapılmış çalışmaların azlığı, araştırmanın alan yazına sağlayacağı katkı bakımından önemini artırmaktadır.

MATERYAL VE METOD

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nicel araştırma türlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli büyük toplulukların bir konuyla ilgili görüşlerinin ya da özelliklerinin tanımlanması amacıyla, seçilen örneklem üzerinde yürütülen araştırmalarda kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2017; Fraenkel ve Wallen, 2006).

Katılımcılar

Araştırmanın çalışma grubunu, 2018-2019 eğitim öğretim yılı içerisinde, Hitit Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Antrenörlük Eğitimi Bölümünde öğrenim gören ve seçtikleri spor dallarında uzmanlık eğitimi dersleri alan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri (n: 120) oluşturmuştur. Çalışmanın örnekleme kapsamına alınacak öğrenciler belirlenirken “uygun örnekleme” (Büyüköztürk ve ark., 2017; Koçak, 2017a; Koçak,

2017b; Cohen ve Manion, 1998) yöntemi dikkate alınmıştır. Katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların kişisel bilgileri

Cinsiyet	f	%
Kadın	36	30,0
Erkek	84	70,0
Toplam	120	100,0
Yaş	f	%
19-20	13	10,8
21-22	61	50,8
23-24	39	32,5
+24	7	5,8
Toplam	120	100,0
Spor Dalının Türü	f	%
Bireysel	47	39,2
Takım	73	60,8
Toplam	120	100,0
Sporculuk Deneyimi Süresi	f	%
0-5	26	21,7
6-10	58	48,3
11-15	27	22,5
16-20	8	6,7
Toplam	120	100,0
Milli Sporculuk Geçmişi	f	%
Evet	5	4,2
Hayır	115	95,8
Toplam	120	100,0

Tablo 1’e göre araştırmanın katılımcıları 36 kadın (%30,0) 84 erkek, (% 70,0) öğrenciden oluşmaktadır. Katılımcıların yaş grupları birbirine yakın olmakla beraber 21-22 yaş (n:61) ve 23-24 yaş (n:39) aralığında katılım daha yüksektir. Katılımcıların % 60,8’i takım sporlarında % 39,2’si bireysel sporlarda antrenörlük yapacaklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan antrenör adaylarının büyük çoğunluğunu milli sporculuk deneyimi olmayanlar 115 (% 95,8) oluşturmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmaya katılan öğrencilerin kişisel bilgilerinin belirlenmesinde araştırmacılar tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Antrenör adaylarının öz yeterlik düzeylerinin belirlenmesinde Myers, Feltz, Chase, Reckase ve Hancock (2008) tarafından geliştirilen Unutmaz ve Gençler (2017) tarafından Türkçeye uyarlanan Antrenör Yeterlik Ölçeği-II (AYÖ-II), kullanılmıştır. Ölçek, toplam 18 madde ve beş alt boyuttan (motivasyon, oyun stratejileri, teknik öğretimi, karakter oluşumu, fiziksel kondisyon) oluşmaktadır. Ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı .89 dir.

Araştırmanın verileri, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz dönemi sonunda toplanmıştır. Veri toplama araçları, katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmış olup verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini tespit etmek için Kolmogorov-Smirnov testi uygulanmış ve analizlerde anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir. Veriler normal dağıldığı için parametrik testler uygulanmıştır. Verilerin analizinde cinsiyet, spor dalı sınıflaması ve milli sporculuk durumu değişkenine göre bağımsız örneklem T Testi uygulanmıştır. Katılımcıların yaş, sporculuk deneyimi süresi değişkenlerinin analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA) uygulanmış ve değişkenler arasında anlamlı bulunan farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek için LSD testi kullanılmıştır

BULGULAR

Araştırmaya katılan antrenör adaylarının öz yeterlik düzeyinin cinsiyete göre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 2. Antrenör öz yeterliğinin cinsiyete göre incelenmesi

Boyutlar	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	s.s.	Levene Testi		s.d	t	p
					F	p			
Motivasyon	Kadın	36	13,00	1,98	,010	,920	118	-1,561	,121
	Erkek	84	13,59	1,88					
Oyun Stratejileri	Kadın	36	12,08	2,08	,013	,909	118	,338	,736
	Erkek	84	11,94	2,13					
Teknik Öğretimi	Kadın	36	13,08	1,96	,028	,867	118	1,009	,315
	Erkek	84	12,69	1,95					
Karakter Oluşumu	Kadın	36	9,88	1,92	3,39	,068	118	-2,201	,030*
	Erkek	84	10,61	1,54					
Fiziksel Kondisyon	Kadın	36	8,80	1,80	2,69	,103	118	-,314	,754
	Erkek	84	8,90	1,48					

*p<0,05

Tablo 2’de katılımcıların motivasyon, oyun stratejileri, teknik öğretimi ve fiziksel kondisyon boyutlarında öz yeterlik düzeylerinin istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde cinsiyete göre anlamlı farklılık olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Antrenör adaylarının öz yeterlik düzeylerinin karakter oluşumu boyutunda cinsiyete göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($t(118) = -2,201$; $p<0,05$; $p=,030$). Karakter oluşumu boyutunda kadın antrenör adaylarının öz yeterlik düzeylerinin ($\bar{x}=9,88$) erkeklere ($\bar{x}=10,61$) göre daha düşük olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan antrenör adaylarının öz yeterlik düzeyleri yaş değişkenine göre ölçeğin genelinde ve alt boyutlarında farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır.

Tablo 3. Antrenör öz yeterliğinin yaşa göre incelenmesi

Boyutlar	Yaş	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p
Motivasyon	19-20	13	13,38	2,25	0,043	,988
	21-22	61	13,48	1,89		
	23-24	39	13,33	1,89		
	+24	7	13,43	2,14		
Oyun Stratejileri	19-20	13	11,92	2,36	1,878	,137
	21-22	61	12,13	2,10		
	23-24	39	11,51	1,95		
	+24	7	13,43	2,22		
Teknik Öğretimi	19-20	13	12,31	1,97	,367	,777
	21-22	61	12,87	1,79		
	23-24	39	12,82	2,19		
	+24	7	13,44	2,11		
Karakter Oluşumu	19-20	13	10,31	1,88	1,023	,071
	21-22	61	10,56	1,61		
	23-24	39	10,21	1,81		
	+24	7	11,29	1,11		
Fiziksel Kondisyon	19-20	13	9,23	2,00	2,408	,071
	21-22	61	8,93	1,55		
	23-24	39	8,46	1,39		
	+24	7	10,00	1,41		

*p<0,05

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcıların öz yeterlik düzeylerinin yaş değişkenine göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$).

Araştırmaya katılan antrenör adaylarının öz yeterlik düzeyinin spor dalı sınıflamasına göre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 4. Antrenör öz yeterliğinin spor dalı türüne göre incelenmesi

Boyutlar	Spor Dalı Türü	n	$\bar{X}$	s.s.	Levene Testi		s.d	t	p
					F	p			
Motivasyon	Bireysel	47	13,51	1,90	,021	,884	118	,428	,670
	Takım	73	13,35	1,94					
Oyun Stratejileri	Bireysel	47	12,25	1,92	1,752	,188	118	1,132	,260
	Takım	73	11,80	2,22					
Teknik Öğretimi	Bireysel	47	13,25	1,83	,263	,609	118	2,037	,044*
	Takım	73	12,52	1,98					
Karakter Oluşumu	Bireysel	47	10,31	1,72	,001	,980	118	-,416	,678
	Takım	73	10,45	1,68					
Fiziksel Kondisyon	Bireysel	47	9,12	1,55	,130	,719	118	1,411	,161
	Takım	73	8,71	1,58					

*p<0,05

Tablo 4'de katılımcıların motivasyon, oyun stratejileri, karakter oluşumu ve fiziksel kondisyon alt boyutlarında antrenörlüğü yapılan spor dalının bireysel spor ya da takım sporu türüne göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde farklılığın anlamlı olmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Antrenör adaylarının teknik öğretimi alt boyutunda öz yeterlik düzeylerinin spor dalına göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir ($t(118)= 2,037$; $p<0,05$; $p=,044$). Bireysel spor dalları antrenörlüğü yapanların ($\bar{x}=13,25$) takım sporu antrenörlüğü yapanlara ($\bar{x}=12,52$) göre ortalamalarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan antrenör adaylarının öz yeterlik düzeyinin sporculuk deneyim süresine göre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için tek yönlü varyans (ANOVA) analizi yapılmıştır.

Tablo 5. Antrenör öz yeterliğinin sporculuk deneyim süresine incelenmesi

Boyutlar	Sporculuk Deneyim Süresi	n	$\bar{X}$	s.s.	F	p	LSD
Motivasyon	0-5	26	12,69	2,11	1,603	,193	-
	6-10	58	13,58	1,76			
	11-15	27	13,66	1,92			
	16-20	9	13,66	2,17			
Oyun Stratejileri	0-5	26	11,11	1,90	3,034	,032*	1-2 1-3
	6-10	58	12,01	2,25			
	11-15	27	12,29	1,75			
	16-20	9	13,33	2,06			
Teknik Öğretimi	0-5	26	11,61	2,17	7,444	,000*	1-2 1-3 1-4
	6-10	58	12,77	1,68			
	11-15	27	13,48	1,74			
	16-20	9	14,44	1,66			
Karakter Oluşumu	0-5	26	9,65	1,99	3,125	,029*	1-3 4-1
	6-10	58	10,39	1,62			
	11-15	27	10,88	1,45			
	16-20	9	11,11	1,16			
Fiziksel Kondisyon	0-5	26	8,42	1,60	2,408	,071	-
	6-10	58	8,75	1,64			
	11-15	27	9,25	1,31			
	16-20	9	9,77	1,39			

*p<0,05

Tablo 5'de araştırmaya katılanların strateji alt boyutunda öz yeterlik düzeyinin sporculuk deneyim sürelerine göre istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(3-116)= 3,034$; $p<0,05$; $p= ,032$). Gruplar arasındaki farklılığın belirlenmesi için post-hoc testlerinden LSD testi uygulanmış olup LSD testi sonucu 1. Grup ile 2. ve 3. Gruplar arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. 1. Grup olanların oyun stratejileri boyutu ortalamaları ($\bar{X}=11,11$), 2. grup ($\bar{X}=12,01$) ve 3. gruba ($\bar{X}=12,29$) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların öz yeterlik düzeyinin teknik öğretim alt boyutunda istatistiksel olarak %95 güven seviyesinde anlamlı olduğu belirlenmiştir ($F(3-116)= 7,444$; $p<0,05$; $p= ,000$). LSD testi sonucuna göre farklılığın 1. grup ile 2.,3. ve 4. grup arasında olduğu tespit edilmiş ve 1. grup ortalamasının ($\bar{X}=11,61$), en düşük olduğu belirlenmiştir. Karakter oluşumu alt boyutunda ise ($F(3-116)= 3,125$; $p<0,05$; $p= ,029$) farklılığın 1. grup ile 3 ve 4 grup arasında olduğu tespit edilmiş, 1.grup

ortalamasının en düşük olduğu belirlenmiştir ($\bar{X}=9,65$). Fiziksel kondisyon ve motivasyon boyutlarında farklılık düzeyi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan antrenör adaylarının öz yeterlik düzeyinin milli sporculuk durumuna göre farklılığının istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını test etmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 6. Antrenör öz yeterliğinin milli sporculuk geçmişine göre incelenmesi

Boyutlar	Milli Sporculuk Geçmişi	n	$\bar{X}$	s.s.	Levene Testi		s.d	t	p
					F	p			
Motivasyon	Evet	5	15,00	1,41	,759	,385	118	1,899	,060
	Hayır	115	13,34	1,91					
Oyun Stratejileri	Evet	5	14,20	1,09	1,907	,170	118	2,444	,016*
	Hayır	115	11,88	2,09					
Teknik Öğretimi	Evet	5	14,40	1,67	,187	,667	118	1,880	,063
	Hayır	115	12,73	1,94					
Karakter Oluşumu	Evet	5	11,20	1,09	,987	,322	118	1,081	,282
	Hayır	115	10,36	1,70					
Fiziksel Kondisyon	Evet	5	10,80	1,09	,451	,503	118	2,866	,005*
	Hayır	115	8,79	1,54					

*p<0,05

Tablo 6'da antrenör adaylarının öz yeterlik düzeylerinin motivasyon, teknik öğretimi ve karakter oluşumu alt boyutlarında milli sporculuk yapmış olma durumuna göre farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0,05$). Antrenör adaylarının fiziksel kondisyon ($t(118)= 2,866$; $p<0,05$; $p=,005$) ve oyun stratejileri alt ($t(118)= 2,444$; $p<0,05$; $p=,016$) boyutunda öz yeterlik düzeylerinin anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Fiziksel kondisyon boyutunda, daha önce milli sporculuk yapmış antrenör adaylarının ($\bar{x}=10,80$) milli sporcu olmayanlara ($\bar{x}=8,79$) göre ortalamalarının daha yüksektir. Aynı şekilde oyun stratejileri boyutunda milli sporculuk yapmış olanların ortalamalarının ($\bar{x}=14,20$) milli sporculuk yapmamış olanlara ($\bar{x}= 11,88$) oranla daha yüksektir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Üniversitede öğrenim gören antrenör adaylarının öz yeterliklerinin çeşitli değişkenlere göre incelendiği bu araştırmada; karakter oluşumu boyutunda kadın antrenör adaylarının öz yeterlik düzeylerinin erkeklere göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Alan yazında bu sonucu destekler çalışmalar (Koçak, 2015; Kowalski, 2007; Kavussanu ve ark., 2008; Weller, 2013) bulunmaktadır. Bu araştırmanın ve alan yazındaki araştırmaların benzer sonuçlarına bakıldığında; erkek antrenör adaylarının öz yeterlik düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek seviyede olduğu söylenebilir.

Katılımcıların öz yeterlik düzeylerinin yaş değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık taşımadığı görülmüştür. Bunun nedeni katılımcıların yaşlarının birbirine çok yakın olması olabilir. Kowalski (2007), aday futbol altyapı antrenörlerinde yaş değişkeninin antrenör öz yeterliğine herhangi bir etkisinin olmadığını belirtmiştir.

Seçilen spor dalının bireysel spor ya da takım sporu olma özelliğine göre motivasyon, oyun stratejileri, karakter oluşumu ve fiziksel kondisyon boyutlarındaki farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmektedir. Ancak teknik öğretimi boyutunda öz yeterlik düzeylerinin spor dalına göre anlamlı şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Bireysel spor dallarında antrenörlük yapanların takım sporlarında antrenörlük yapanlara göre öz yeterlik düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Eğitim verilen sporcu sayısındaki fazlalık, takım yönetimini ve grupla eğitimi zorlaştırabilir. Bu durum da antrenörlerin teknik öğretim yeterliklerini olumsuz etkileyebilir. Alan yazında bu araştırmanın bulgularını destekleyen sonuçlara ulaşılabilmiştir.

Antrenör adaylarının sporculuk deneyim sürelerinin; strateji oluşturma, teknik öğretim ve karakter oluşturma boyutlarında öz yeterlik düzeyini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Bu sonuç; sporculuk döneminde öğrenilen bilgilerin, antrenörlük mesleği için bir hazır bulunuşluk oluşturduğuna işaret edebilir. Feltz ve ark., (2009), geçmiş sporculuk deneyimlerinin antrenörlük öz yeterlik düzeyini olumlu yönde etkilediğini belirtmiştir. Öte yandan Duarte ve ark., (2014) profesyonel sporculuk deneyimi ile antrenör yeterliği arasında hiçbir boyutta anlamlı bir ilişki olmadığını belirtmişlerdir.

Milli takımlarda sporcu olarak yer almış katılımcıların öz yeterlik düzeylerinin fiziksel kondisyon ve oyun stratejileri boyutunda milli sporculuk yapmamış olanlara oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Milli

takımlar gibi elit seviyede sporcu olarak edinilen bilgi ve becerilerin antrenörlük öz yeterliklerini olumlu yönde etkilemesi muhtemeldir. Alan yazında, üst seviye sporculuk deneyimi değişkeni ile ilgili herhangi bir sonuca ulaşılamamıştır. Bu çalışmanın bulgularına dayanarak üst seviye sporculuk geçmişinin antrenörlerin öz yeterliklerine olumlu yönde etki ettiği söylenebilir.

Antrenör adaylarının öz yeterlik düzeylerinin incelendiği bu çalışmada elde edilen bulgulara göre, cinsiyet, spor dalı türü, sporculuk deneyim süresi ve milli sporculuk deneyiminin öz yeterlik düzeyi üzerinde önemli birer belirleyici olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaşın ise bu araştırma örneğinde öz yeterlik belirleyicisi olmadığı söylenebilir.

Sonuç olarak; cinsiyetin, kadın antrenör adayları aleyhine bir öz yeterlik belirleyicisi olması düşündürücüdür. Farklı örneklerde farklı değişkenler ile kadınların kendilerini neden yetersiz hissettiklerinin yeniden ölçülmesi önerilir. Ulaşılabilecek sonuçlar doğrultusunda antrenör eğitimi veren kurumlara kadınların öz yeterlik düzeylerinin yükseltilmesi için öneriler getirilmelidir. Bu çalışmada sporculuk deneyimi süresinin yüksekliği ve milli sporculuk geçmişinin yüksek öz yeterlik belirleyicisi olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara dayanarak sporcuların kariyerlerini noktaladıktan sonra antrenörlük mesleğine yönelmeleri teşvik edilmelidir. Sporculuk deneyimi az olan antrenör adaylarının ise etkili eğitim programlarıyla öz yeterlik düzeylerinin yükseltilmesi önerilebilir. Araştırma bulgularında yaşın öz yeterlik belirleyicisi olmadığı görülmüştür. Ancak araştırma farklı değişkenler, sınırlılıklar ve örneklerle tekrarlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Amman T., İkizler H.C., Karagözoğlu C. (2000). Sporda sosyal bilimler. Ankara: Alfa.
- Ashton, P.T., Webb, R.B. (1986). Making a difference: Teachers' sense of efficacy and student achievement. Longman Publishing Group.
- Baker, A. (2008). The influence of coaching efficacy on team cohesion and performance. Master Thesis, University of Windsor. Ontario. USA.
- Başer, E. (1998). Uygulamalı spor psikoloji. Ankara: Sporsal Kuram Dizisi, Bağırhan Yayınevi.
- Büyükköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2017). Bilimsel araştırma yöntemleri. Pegem Atıf İndeksi, 1-360.
- Cohen, L.M., Manion, L. (1998). L.(1989). Research methods in education. New York: Routledge.
- Coşkun, E., Özer, B., Tiryaki, E. N. (2010). Türkçe öğretmeni adaylarının özel alan yeterlik algılarının değerlendirilmesi. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi, 123-136.
- Duarte, D., Garganta, J., Fonseca, M. (2014) Does the experience influence the efficacy of football coach? A perspective from coaches with different levels of experience as player and as coach. Journal of Human Sport ve Exercise, 9(1), 17-30.
- Feltz, D.L., Chase, M.A., Moritz, S.E., Sullivan, P.J. (1999). A conceptual model of coaching efficacy: Preliminary investigation and instrument development. Journal of educational psychology, 91(4), 765-776.
- Feltz, D.L., Hepler, T.J., Roman, N., Paiement, C. (2009). Coaching efficacy and volunteer youth sport coaches. The sport psychologist, 23(1), 24-41.
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E.(2006). How to design and evaluate research in education. (6th ed.). New York: McGraw-Hill International Edition. 45-49.
- Hoy, W.K., Woolfolk, A.E. (1993). Teachers' sense of efficacy and the organizational health of schools. The elementary school journal, 93(4), 355-372.
- Kavussanu, M., Boardley, I.D., Jutkiewicz, N., Vincent, S., Ring, C. (2008). Coaching efficacy and coaching effectiveness: Examining their predictors and comparing coaches' and athletes' reports. The Sport Psychologist, 22(4), 383-404.
- Koçak, Ç.V. (2015). Voleybol antrenörlerinin mesleki yeterlikleri. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara. Türkiye.
- Koçak, F. (2017a). The relationship between leisure constraints, constraint negotiation strategies and facilitators with recreational sport activity participation of college students. College Student Journal, 51(4): 491-497.
- Koçak, F. (2017b). Leisure constraints and facilitators: Perspectives from Turkey. European Journal of Physical Education and Sport Science, 3(10): 32-47.
- Kowalski, C.L. (2007). An analysis of coaching efficacy in volunteer soccer coaches. Master Thesis, North Iowa University. U.S.A.

Malete, L., Feltz, D.L. (2000). The effect of a coaching education program on coaching efficacy. *The Sport Psychologist*, 14(4), 410-417.

Myers, N.D., Feltz, D.L., Chase, M.A., Reckase, M.D., Hancock, G.R. (2008). The coaching efficacy scale II-High school teams. *Educational and Psychological Measurement*, 68(6), 1059-1076.

Rad, L.S., Gharehgozli, S. (2013). Collective efficacy based on the coaching efficacy in female professional basketball teams. *European Journal of Experimental Biology*, 3(2), 469-475.

Vargas-Tonsing, T.M., Warners, A.L., Feltz, D.L. (2003). The predictability of coaching efficacy on team efficacy and player efficacy in volleyball. *Journal of sport behavior*, 26(4), 396-407.

Weller, G.V. (2013). Youth Sport Coaching Efficacy: Coach Education Level as a Predictor of Coaching Efficacy. Master Thesis, Nebraska University. Nebraska. U.S.A.